

Delovni program strokovne skupine NAT 2023–2025

I. Ozadje

- **Številne in medsebojno povezane svetovne krize**, s katerimi se soočamo – posledice pandemije COVID-19, izredne podnebne razmere in izredne razmere na področju biotske raznovrstnosti (ki vplivajo tudi na naše sisteme proizvodnje hrane), kriza naraščanja življenjskih stroškov ter posledice konfliktov v Ukrajini in drugod – bodo še naprej vplivale na delo strokovne skupine NAT v polovici mandata od leta 2023 do leta 2025. Strokovna skupina NAT bo morala zlasti še naprej obravnavati posledice vojne v Ukrajini na različnih področjih dela strokovne skupine.
- **Evropski kmetijski in agroživilski sektor** je z izjemnimi prizadevanji med pandemijo **uspel** ohraniti raven oskrbe, ki zadošča povpraševanju prebivalstva. Tudi v teh mesecih energetske krize in motenj v oskrbi, ki jih je v veliki meri povzročila invazija na Ukrajino, sektor izpolnjuje svoje naloge. V drugi polovici mandata si mora komisija NAT nadalje prizadevati za krepitev agroživilskega sistema ob upoštevanju vseh akterjev v agroživilski verigi, da bi se še naprej učinkovito odzival z okrepljeno strateško vlogo in bi se zagotovila njegova trajnostna konkurenčnost¹ v kontekstu številnih kriz.
- **Strokovna skupina NAT bi morala graditi na temeljih**, postavljenih v zadnjih nekaj letih, ohraniti rdečo nit in spodbujati dolgoročne strategije, ki temeljijo na agendi za trajnostni razvoj do leta 2030 in ciljih podnebne nevtralnosti iz evropskega zelenega dogovora.
- **Volitve v Evropski parlament in prenova mandata Komisije** leta 2024 bodo priložnost ne le za odziv na zaprosila, temveč tudi za določanje agende za prihodnost.
- **Strokovna skupina NAT** bo s svojim delom **še naprej razvijala procese in strukturirane pristope**, da bi v tesnem sodelovanju s svojimi organi in strukturami (opazovalno skupino za trajnostni razvoj, stalno študijsko skupino za trajnostne prehranske sisteme, *ad hoc* skupino za Konferenco pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podjetja, evropsko platformo deležnikov za krožno gospodarstvo) ter drugimi strokovnimi skupinami EESO/CCMI zagotovila večji učinek na procese oblikovanja politik.

¹ „[Da] bi bila celostna evropska prehranska politika dejansko relevantna za evropske potrošnike, morajo biti živila, trajnostno proizvedena v EU, konkurenčna. To pomeni, da mora biti evropski agroživilski sektor zmožen potrošnikom ponuditi živila po cenah, ki že vključujejo dodatne stroške, povezane z merili, kot so trajnost, dobrobit živali, varnost hrane in prehrana, in ki hkrati zagotavljajo pošteno plačilo kmetom, pri vsem tem pa ostati prva izbira za veliko večino potrošnikov.“ Mnenje *Prispevek civilne družbe k oblikovanju celostne prehranske politike v EU*, točka 5.8 ([UL C 129, 11.4.2018, str. 18](#)).

II. Medsektorska načela in delovne metode

- **Spodbujanje strukturiranega vključevanja civilne družbe** v oblikovanje, izvajanje in spremljanje različnih politik je bistvenega pomena. Strokovna skupina NAT bo še naprej podpirala in pripravljala predloge in pobude za okrepitev soudeležbe z utrjevanjem obstoječih pobud (kot sta evropska platforma deležnikov za krožno gospodarstvo in pakt za podeželje) in spodbujanjem novih (kot sta evropski svet za prehransko politiko in prostor za sodelovanje deležnikov pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja). Bolje bodo vključene tudi premalo zastopane skupine (kot so avtohtone skupnosti).
- **Krepitev vključevanja mladih:** EESO si že vrsto let prizadeva, da bi bil glas mladih bolj strukturirano in smiselno vključen v njegove delovne procese in postopek odločanja na ravni EU. Strokovna skupina NAT je prva začela ta prizadevanja in se bo še naprej zavzemala za krepitev glasu mladih in mladinskih organizacij na področju podnebja in trajnostnega razvoja v okviru projektov: [okrogle mize za mlade o podnebj in trajnostnem razvoju](#), [predstavniki mladih EESO na konferenci pogodbenic](#) in [evropska platforma deležnikov za krožno gospodarstvo \(ECESP\)](#).
- **Vključevanje trajnosti, načela krožnosti, preverjanja učinka ukrepov na podeželje in ocena učinka EU z vidika mladih v prednostne strokovne skupine:** Vse dejavnosti strokovne skupine NAT bi morale prispevati k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja, povezava s cilji trajnostnega razvoja pa bi morala biti jasno opredeljena, kadar je to mogoče. Da bi krožno gospodarstvo spremenili v „krožno družbo“, bi bilo treba načela krožnosti vključiti tudi v vsa politična prizadevanja strokovne skupine NAT, na primer v zvezi s trajnostnimi prehranskimi sistemi, biotsko raznovrstnostjo in podeželskimi območji. Strokovna skupina NAT bo ocenjevala pričakovani učinek novih zakonodajnih pobud za podeželska območja (preverjanje učinkov ukrepov na podeželje²) z uporabo načela, da nihče ne sme biti zapostavljen, in poudarjala potencial podeželskih območij pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v vseh mnenjih strokovnih skupin. Strokovna skupina NAT bo prav tako prispevala k zavezi EESO k učinkovitemu izvajanju [ocene učinka EU z vidika mladih](#) in [resolucije o trajni zapuščini evropskega leta mladih](#), na podlagi rezultatov prihodnje študije o [strukturiranem sodelovanju mladih po evropskem letu mladih 2022](#).
- **Krepitev znanja, spretnosti in izobraževanja o trajnosti za celotno prebivalstvo od zgodnjega otroštva na vseh področjih politike.** Na podlagi dosedanjega dela strokovne skupine NAT je pomembno spodbujati kritično razmišljanje in znanje o ciljih trajnostnega razvoja, še posebej v povezavi s kmetijstvom in trajnostni hrani, zlasti pri mladih, ter zagotoviti forume za razpravo (npr. o kmetijstvu, prehranskih sistemih, krožnem gospodarstvu itd.) in izpostaviti poklicne možnosti v teh sektorjih.

²

Glej [dolgoročno vizijo EU za podeželska območja](#) – na podeželskih območjih živi skoraj 30 % prebivalstva EU.

- **Izvajanje pristopa, ki temelji na temeljnih pravicah, na vseh področjih dela strokovne skupine NAT**, vključno s pravico do trajnostne in zdrave hrane, zdravega okolja itd. v okviru ekonomije blaginje.
- **Uporaba pristopa predvidevanja** v mnenjih strokovne skupine NAT in različnih pobudah, da bodo naša priporočila dolgoročno koristna ter bodo prispevala k vzpostavitvi odprte strateške avtonomije in trajnosti v EU, zlasti v agroživilskem sektorju.
- **Zagotavljanje tesnega sodelovanja z drugimi strokovnimi skupinami/organi EESO** na vseh političnih področjih, povezanih z NAT. Sistemske rešitve za kompleksne izzive, s katerimi se soočamo, lahko najdemo samo z odpravo razdrobljenosti in sodelovanjem.
- **Krepitev spremljanja mnenj in komuniciranja** s strateškimi pristopi za večji učinek.
- **Spodbujanje skupinskega duha med člani strokovne skupine NAT in tajništvom** s soustvarjanjem in sooblikovanjem: imamo različne vloge in lahko uporabljamo naše individualne močne točke za doseganje boljših rezultatov. Tajništvo lahko članom pomaga in jih opremi, da bodo lahko opravljali posvetovalno vlogo EESO in poročali o dogajanju na terenu.
- **„Od besed k dejanjem“ – vodenje z zgleodom na področju trajnostnih in vključujočih delovnih metod** z nadaljnjim sodelovanjem s sistemom EMAS (brez plastike, zmanjšanje količine živilskih odpadkov, mehka mobilnost, trajnostna nabava, podnebna nevtralnost itd.), optimizacija uporabe digitalnih orodij, spletnih seminarjev itd. in bolj vključujoči dogodki (uravnotežena zastopanost spolov, udeležba mladih, preseganje „bruseljskega mehurčka“ z vključevanjem na primer lokalnih skupnosti, domorodnih skupnosti itd.).

III. Glavna prednostna naloga

Glavna prednostna naloga bo temeljila na prejšnjem mandatu in se osredotočila na:

„Spodbujanje sistemskih sprememb in ekonomije blaginje, ki jih potrebujemo za uspešno izvajanje evropskega zelenega in socialnega dogovora ter ciljev trajnostnega razvoja za pravičen prehod. To bo med drugim prispevalo k bolj trajnostnim in pravičnejšim agroživilskim sistemom ter uspešnim podeželskim območjem ob spoštovanju omejitev planeta.“

Ob številnih krizah cilji trajnostnega razvoja ostajajo naš kompas kot edina univerzalna vizija za mir, socialno-ekonomsko blaginjo in okoljsko trajnost, ki jo imamo. Če se njihova načela, kot so socialna vključenost, čista energija, splošni dostop do javnih storitev ter odgovorna poraba in proizvodnja, ne bodo uresničevala, bo to povzročilo še več kriz in geopolitične tekmovalnosti. Neizvajanje ciljev trajnostnega razvoja bo škodljivo tudi za podjetja in konkurenčnost v prihodnje.

Upamo, da bosta tudi cilja podnebne nevtralnosti in pravičnega prehoda v prihodnjih letih med prednostnimi nalogami institucij. V vsakem primeru **bo razvoj socialne razsežnosti zelenega prehoda ob upoštevanju omejitev planeta ključnega pomena za doseganje ekonomije blaginje, bolj trajnostnega in pravičnejšega agroživilskega sistema ter bolj uravnoveženega razvoja podeželja in mest.** Prehod na trajnostnost bo uspešen le, če bo temeljil na široki podpori, pravičnosti in dejavni udeležbi vseh delov družbe. Zaradi vse večjega števila akterjev civilne družbe in akademskih krogov, ki spodbujajo sistemski in preobrazbeni pristop pri združevanju socialne blaginje z vzdržnim gospodarskim razvojem ob upoštevanju omejitev planeta, bodo sedanja prizadevanja strokovne skupine NAT za ekonomijo blaginje, ki ne bo omejena zgolj na rast, pomembnejša kot kdaj koli prej.

IV. Politične prednostne naloge

1. Strokovna skupina NAT si bo v novi polovici mandata v tesnem sodelovanju z opazovalno skupino za trajnostni razvoj prizadevala za **hitrejše izvajanje ciljev trajnostnega razvoja**, in sicer tako, da se bo še naprej zavzemala za krovno strategijo EU za cilje trajnostnega razvoja, predlagala bolj strukturirano sodelovanje akterjev civilne družbe (za kar bi EESO lahko ponudil prostor za srečevanje) in spodbujala skladnost politik. Strokovna skupina NAT bo še naprej pripravljala s tem povezana mnenja in prispevke, po potrebi v sodelovanju z drugimi strokovnimi skupinami EESO/CCMI, sodelovala pri letnem političnem forumu na visoki ravni v New Yorku ter sodelovala s ključnimi deležniki in mrežami, kot sta SDSN in ESDN.
2. **Podnebna nevtralnost** ostaja v središču dela strokovne skupine NAT in se dotika številnih drugih vidikov prednostnih nalog EESO. Strokovna skupina NAT bo nadaljevala delo *ad hoc* skupine za UNFCCC in pripravila našo udeležbo na letnih podnebnih konferencah ZN v tesnem sodelovanju z GD CLIMA in organizacijami civilne družbe, da bi prispevala k doseganju podnebne nevtralnosti v EU do leta 2050.
3. **Krožno gospodarstvo** bo še naprej večsektorska prednostna naloga v tesnem sodelovanju s strokovno skupino INT in GD ENV/GD RTD, po potrebi pa tudi s sodelovanjem drugih strokovnih skupin in CCMI, da bi vključili širok obseg dosjejev iz zakonodajnega dela. Pod vodstvom usklajevalne skupine 24 organizacij civilne družbe bo zgodba o uspehu evropske platforme deležnikov za krožno gospodarstvo še naprej spodbujala izvajanje novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo, s čimer se bo pospešil prehod na krožno družbo v Evropi in zunaj nje. V okviru tega prednostnega področja bo komisija NAT nadaljevala in okrepila svoje delo na področju biogospodarstva in povezovanja hrane in kmetijstva s krožnim gospodarstvom, sodelovala pa bo tudi v evropskem forumu za politiko biogospodarstva.

4. **Spodbujanje celovite prehranske politike – za bolj trajnostno skupno kmetijsko politiko (SKP) in skupno ribiško politiko (SRP)**

- **Bolj trajnostni in pravičnejši prehranski sistemi** bodo še naprej glavna prednostna naloga strokovne skupine NAT, zlasti v prihodnjem okviru za trajnostne prehranske sisteme. Okvir bo postavil temelje za systemske spremembe, ki jih potrebujejo vsi akterji prehranskega sistema. Zagotovil bo tudi okvir za prihodnje upravljanje prehranskih sistemov, ki bi lahko po možnosti vključeval ustanovitev evropskega sveta za prehransko politiko. Poudarek bo zlasti na spodbujanju učinkovitega in vključujočega upravljanja trajnostnih prehranskih sistemov ter spodbujanju odprte strateške avtonomije za trajnostno hrano. EESO je že predlagal, naj vsi prihodnji trgovinski sporazumi EU vključujejo strategijo „od vil do vilic“ in strategijo za biotsko raznovrstnost v okviru zelenega dogovora kot svetovne standarde trajnostnosti. EU je vodilna na področju trajnostnosti in kakovosti hrane ter bi morala zagotoviti **resnično vzajemnost standardov v trgovinskih sporazumih**, zlasti v zvezi z dobrim počutjem, trajnostjo, preglednostjo in sledljivostjo od vil do vilic. To je v vse bolj konkurenčnem in odprtem svetovnem okviru potrebno. Pomembno je tudi preučiti odnose s sosednjimi državami.

- **Bolj trajnostno in pravičnejše kmetijstvo:** Strokovna skupina NAT bo še naprej podpirala **izvajanje** strategije „od vil do vilic“, hkrati pa kmetom in kmetijskim delavcem v EU zagotavljala podporo in konkretna orodja (npr. s promocijsko politiko, shemami kakovosti, označevanjem porekla, prepovedjo nepoštenih trgovinskih praks, podporo lokalni proizvodnji in distribucijskim shemam itd.), ustvarjala alternativne gospodarske vire prihodkov na podeželskih območjih (npr. z obnovljivimi viri energije), spodbujala generacijske pomladitve, promovirala svoje dosedanje delo o strategiji za beljakovine ter dovolj zgodaj predlagala priporočila za novo Komisijo v zvezi z naslednjo revizijo skupne kmetijske politike (SKP), in sicer z mnenjem na lastno pobudo.
 - SKP je osrednjega pomena za evropsko povezovanje, vendar si moramo prizadevati za njeno izboljšanje, da bi zadostili gospodarskim, socialnim in okoljskim potrebam. Agroživilski sistem, primeren za prihodnost, bi moral zagotoviti sposobnost preživetja kmetij in agroživilske industrije, zlasti družinskih kmetij ter malih in srednjih podjetij.
 - Strokovna skupina NAT bo spodbujala tudi preglednost v celotni tržni verigi. Jasna pravila označevanja za potrošnike, označbe porekla ZGO in ZOP ter nadzor špekulativnih postopkov, ki vplivajo na potrošnike in proizvajalce, bodo pomagali preprečiti izkrivljanje trga in škodovanje celotni verigi.

- **Trajnostno ribištvo** (vključno z **ribogojstvom**): Strokovna skupina NAT bo razvila celovito vizijo, ki bo spodbujala pravičen prehod sektorja, hkrati pa spodbujala dekarbonizacijo, varovala biotsko raznovrstnost, poudarjala prehranske vidike, povezane z zdravo prehrano, in spodbujala priložnosti za podeželska območja. Izvajanje vizije bi se nato lahko prilagodilo lokalnim in nacionalnim posebnostim.

5. **Obnova in ohranjanje naravnega kapitala – Zdrav planet za zdrave ljudi**

- **Biotska raznovrstnost:** Svetovni okvir za biotsko raznovrstnost v Kunming-Montrealu iz leta 2022 je bil zgodovinski dosežek v boju proti izgubi biotske raznovrstnosti. Vendar je treba storiti še veliko več za zaščito in obnovo naravnih ekosistemov, od katerih so odvisni ljudje in večina njihovih gospodarskih dejavnosti (npr. glede velikih zveri). Ljudje bi morali zlasti razmisliti o svojem odnosu do narave, potrebna pa je tudi sprememba diskurza. Strokovna skupina NAT bo v novem mandatu okrepila prizadevanja za zagotovitev bolj strukturiranega pristopa k varstvu biotske raznovrstnosti in povečanje sinergij med procesi konference pogodbenic o podnebnju in biotski raznovrstnosti.
- **Varstvo okolja (zrak, voda, tla):** Strokovna skupina NAT bo še naprej vključevala varstvo okolja kot tudi sisteme razširjene odgovornosti proizvajalca v vse politike EU. To ostaja ključno za preprečevanje in odpravljanje onesnaževanja zraka, vode, tal in potrošniških proizvodov. Zlasti bo strokovna skupina NAT prispevala k tekočemu delu EESO v zvezi s spodbujanjem bolj strateškega pristopa k vodam z modrim dogovorom EU. Okrepile se bodo povezave med varstvom okolja, krožno ekonomijo in ekonomijo blaginje ter zdravjem državljanov.
- **Pristop za ljudi in naravo, ki temelji na pravicah.** – Pravica do zdravega okolja ter izvajanje in stalno izboljševanje okoljskega pravnega reda: ker so človekove pravice in okolje medsebojno odvisne, je čisto, zdravo in trajnostno okolje potrebno za polno uživanje temeljnih človekovih pravic, kot so med drugim pravica do življenja, zdravja, hrane, vode in sanitarnih storitev ter pravica do razvoja. V tem okviru je najučinkovitejša pot naprej ukrepanje za Evropsko unijo, v kateri se bodo okoljske pravice dejansko izvajale in nenehno izboljševale. Strokovna skupina NAT bo gradila na delu zadnjih let za nadaljnji razvoj na pravicah temelječega pristopa za ljudi in naravo.

6. Na poti k trajnostnemu razvoju podeželja in mest – oblikovanje celostne strategije

- **Nadalje prispevati k procesu spodbujanja pakta za podeželje na politični ravni.** Sodelovanje javnosti je ključnega pomena za zagotavljanje trajnostnega razvoja podeželja in mest: Evropa bi morala prisluhniti podeželju in njegovim skupnostim – to presega kmetijstvo. Konkretni dejavnosti NAT so lahko na primer nadaljnje sodelovanje pri sooblikovanju pakta za podeželje in organizaciji konference o paktu za podeželje vsako drugo leto; vključevanje članov EESO na nacionalni ravni za spodbujanje zavez (na lokalni ravni); spodbujanje in izvajanje pakta za podeželje prek notranjih srečanj strokovnih skupin/skupnosti civilne družbe in opazovalnih skupin EESO, npr. o mobilnosti na podeželju, digitalnem prehodu, ali prek organizacije *ad hoc* srečanj; morebitna organizacija nagrade civilne družbe EESO ali dogodka „Vaša Evropa, vaš glas“ o podeželju.
- **Še naprej razvijati celostno strategijo,** krepiti sodelovanje z drugimi organi (projektnimi usmerjevalnimi skupinami) in strokovnimi skupinami (npr. ECO, SOC) za spodbujanje bolj strukturiranega pristopa v Odboru, pa tudi z zunanjimi deležniki in drugimi institucijami (OR, Evropska komisija, EP). Evropska podeželska in mestna območja se ne razvijajo enakomerno. Nujno je treba spodbujati politike, ki ta trend preprečujejo, zagotoviti pravičen in trajnosten prehod na ekonomijo blaginje na vseh področjih ter spodbujati ponovno uravnoteženje prebivalstva.

V. Strokovna skupina NAT in njeni organi – skupna struktura

Pristojnosti strokovne skupine NAT so: trajnostni prehranski sistemi, kmetijstvo, ribištvo, varstvo okolja in biotska raznovrstnost, gozdarstvo, razvoj podeželja in mest, trajnostni razvoj, podnebna politika in podnebni ukrepi ter krožno gospodarstvo, kot so navedeni v sklepu predsedstva EESO o racionalizaciji struktur in delovnih teles Odbora.

Strokovna skupina NAT ima še tri organe: opazovalna skupina za trajnostni razvoj, stalna študijska skupina za trajnostne prehranske sisteme ter *ad hoc* skupina za konferenco pogodbenic Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja (UNFCCC COP). Poleg tega strokovni skupini NAT in INT zagotavljata tajništvo za skupno evropsko platformo deležnikov za krožno gospodarstvo med EESO in Evropsko komisijo. Delo teh organov bo povezano z glavnim delom strokovne skupine NAT za spodbujanje sinergij, zagotavljanje doslednosti in čim večji učinek.

